

Asia: VN/9791/2020

Rikosprosessin tehostaminen

1. Lapsiin kohdistuvien rikosten käsittelyn nopeuttaminen

a) Esitutinnan toimittamista sekä syyteharkintaa ja syytteen nostamista kiireellisesti koskevat ehdotukset sekä pääkäsittelyn pitämistä määräajassa koskeva ehdotus asianomistajan ollessa alle 18-vuotias (ETL 3:11, ROL 1:8a ja ROL 5:13)

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) pitää ehdotusta kannatettavana. Tällä hetkellä nimenomaan lapsiin kohdistuneiden rikosten käsittelyssä on viiveitä ja esimerkiksi lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten käsittely kestää kauemmin kuin aikuisiin kohdistuneiden vastaavien juttujen käsittely. Tätä ei voida pitää suotavana tilanteena. Tutkimusten mukaan prosessin kesto vaikuttaa suoraan siihen, miten lapsiystävälliseksi prosessi koetaan. Kansainväliset sopimukset sekä perus- ja ihmisoikeudet edellyttävät, että lapsiuhreihin kiinnitetään erityistä huomiota rikosprosessissa. Rikosprosessin liian pitkä kesto vaikuttaa erittäin haitallisesti sekä lapsen että hänen läheistensä toipumiseen, kuin myös rikosvastuun toteutumiseen.

Lapsiuhrien osalta on huomioitava, että monet lapselle hyvin haitalliset teot, esimerkiksi halventavien videoiden tai kuvien levittäminen tai muu internetissä tapahtuva rikollisuus, vaativat nopeaa puuttumista, jotta menettelyyn pystytään puuttumaan heti ja mahdollisen materiaalin leviäminen estämään. Tämä on myös rikoksesta epäillyn etu.

Jos lapseen kohdistuneesta teosta on epäiltyä hänen oma vanhempansa, on mahdollisesti vireillä myös lapsen huolto- ja tapaamista koskeva oikeudenkäynti. Lisäksi sosiaaliviranomaiset ja tuomioistuimet joutuvat tekemään päätöksiä siitä, voiko rikoksesta epäilty vanhempi tavata lasta. Lapselle aiheutuu kohtuutonta haittaa siitä, että rikosasian käsittely kestää tällaisissa tilanteissa pahimmillaan vuosia.

Asianajajaliitto painottaa, että mikäli lapseen kohdistunut rikos käsitellään kiireellisenä, se edellyttää, että esitutkintaviranomaiset varmistuvat siitä, että lapsella on käytössä lainoppinut avustaja jo esitutkintavaiheessa. Lisäksi olisi tärkeää, että lainoppinut avustaja pidetään ajan tasalla jutun etenemisestä sekä mahdollisesta käsittelyajankohdasta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Mikäli asiaa käsitellään 30 päivän kuluessa syytteen nostamisesta, voi kiireellinen aikataulu aiheuttaa sen, ettei lapsella ole käytössä lainoppinutta avustajaa oikeudenkäynnissä. Tämä saattaa johtaa oikeudenloukkauksiin ja viivästyksiin käsittelyssä.

Asianajajaliitto huomauttaa kuitenkin, että mikäli lakimuutoksen toteuttamiseen ei varata riittäviä resursseja koko rikosprosessiketjuun, johtaa uudistus väistämättä siihen, että muiden asioiden käsittelyajat tulevat yksiselitteisesti pidentymään. Mitä useampia kiireellisyysperusteita säädetään, sitä enemmän tarvitaan resursseja määräaikojen noudattamiseen. Lisäksi pelkästään tuomioistuimille säädetty määräaika pääkäsittelyn aloittamiselle ei kuitenkaan ole keskeisin kysymys rikosprosessin kestoa ajatellen. Paljon merkittävämmässä asemassa ovat syyteharkinnan ja etenkin esitutkinnan kesto, joiden osalta määräaikoja ei esitetä.

Lakiteknisenä huomiona Asianajajaliitto kiinnittää huomiota ehdotetun ROL 5 luvun 13 §:n sanamuotoon. Nyt esitetty muoto kuuluu seuraavasti (ISOLLA tässä): ”Jos rikosasian asianomistaja on alle 18-vuotias ja epäilty rikos kohdistuu asianomistajan henkeen, terveyteen, yksityisyyteen, rauhaan, kunniaan, vapauteen tai seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, pääkäsittely ON PIDETTÄVÄ viimeistään 30 päivän kuluessa rikosasian vireilletulosta.” ei ole onnistunut. Pääkäsittely tämän tyyppisissä asioissa voi usein kestää monia päiviä, viikkoja tai jopa kuukausia. Tämän vuoksi pykälän sanamuotoa tulisi muuttaa vastaamaan jo hyväksyttyä, mutta vielä voimaan saattamatta olevaa ROL 5 luvun 13 §:n 1 momenttia (97/2022) eli, ”[---] pääkäsittely ON ALOITETTAVA [---].

b) Edunvalvojan määräämistä esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:8)

Asianajajaliitto pitää ehdotusta kannatettavana.

On selvää, että esitutkinnassa voi syntyä tilanteita, joissa todistajan asemassa oleva lapsi saattaa tarvita edunvalvojaa. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin kun lapsella olisi oikeus kieltäytyä todistamasta. Esitutkintaviranomaisten lakisääteisenä tehtävänä on rikoksen ja sen aiheuttaman vahingon selvittäminen. Tämä selvittämistä saattaa olla joskus ristiriidassa lapsen edun kanssa, jos lapsi on todistajana lähiomaista koskevassa asiassa. On lapsen edun mukaista, että asiaa valvoo tällöin lainoppinut avustaja. Tällaiset tapaukset lienevät kuitenkin harvinaisia.

Ehdotettu muutos ei kuitenkaan varsinaisesti tehosta rikosprosessia, vaan kyseessä on nimenomaan lapsen asemaan kohdistuva parannus.

2. Erityisosaamisen turvaaminen

a) Esitutkinnan johdon keskittämistä alle 18-vuotiaita koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7)

a) Esitutkinnan johdon keskittämistä alle 18-vuotiaita koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7)

Asianajajaliitto suhtautuu ehdotukseen varauksella. Asianajajaliitto kehottaa pohtimaan, riittäisi-kö, että erikoistumista edellytetään vain lapsiin kohdistuneissa seksuaalirikoksissa. Kyseinen säännös aiheuttaa epäselvyyksiä käytännön työssä, mille ryhmälle mikäkin juttu jaetaan. Sen, onko rikokseen osallisena lapsi, ei tulisi olla määrittävä tekijä.

Vaikka laissa on nyt jo säännös tutkijoiden erikoistumisesta, niin tutkinnanjohtajien kohdalla tilanne on eri kuin tutkijoiden. Tutkijoilta edellytetään erikoisosaamista, koska tutkija kuulustele lasta ja on yhteydessä lapseen sekä hänen lähiomaisiinsa. Tutkijalta vaaditaan erityisosaamista erityisesti kuulustelun vuoksi, mutta myös psykologisesti. Tutkinnanjohtaja ei lähtökohtaisesti ole missään

kontaktissa lapsen tai hänen lähiomaisiinsa tutkinnan aikana, jolloin tutkinnanjohtajalla tulisi olla lähinnä osaamista juuri tietyyppisestä rikostyyppistä sekä rikostutkinnan johtamisesta.

Asianajajaliitto pitää lähtökohtaisesti kaikenlaista erikoistumista kannatettavana ajatuksena. Erityisen tärkeänä tätä voidaan pitää tilanteissa, joissa on kyse lapsen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta, joka on oma myös jutturyhmänsä.

Asianajajaliitto huomauttaa kuitenkin, että rikostutkinnassa tärkeintä on erikoistua rikostyypeit-täin. Rikostyyppin tutkinta ei lähtökohtaisesti eroa sen mukaan, onko osallisena lapsi vai aikuinen. Jokaiseen rikostyyppiin liittyy yhä enenevässä määrin erilaista erityisosaamista ja luja rutiini tietyn juttutyypin tutkintaan takaa tutkinnan laadun, joutuisuuden sekä tehokkuuden.

Asianajajaliitto ei pidä kannatettavana sitä, että lapsiin kohdistuneita tai lapsien tekemiä rikoksia lähdetään liiaksi eriyttämään nimenomaan sillä perusteella, että rikostutkintaan liittyy lapsi. Jos ajatellaan, että lapsi on vaikka henkirikoksesta epäiltynä, niin paras osaaminen nimenomaan henkirikostutkinnassa on siihen erikoistuneilla tutkintaryhmillä, koska he tutkivat määrällisesti paljon henkirikosasioita. Jos ajatellaan, että esimerkiksi Helsingissä alle 18-vuotiaisiin epäiltyihin keskittynyt ryhmä tutkii vuosittain 0–2 alaikäisten tekemää henkirikosta ja henkirikosryhmä tutkii näitä useita kymmeniä vuosittain, niin rikosprosessin tehostamisen ja sujuvuuden kannalta henkirikostutkinta kannattaa keskittää tähän juttutyypin erikoistuneelle ryhmälle, vaikka asiassa olisi osallisena lapsia. Tällaisessa tilanteessa toki on lapsen edun mukaista, että lapsen kuulee lapsen kuulemiseen erikoistunut tutkija, mutta muista tutkintatoimenpiteistä tulisi päättää ennemminkin sen mukaan, millaisesta henkirikoksesta on kyse.

Toinen esimerkki on, että jos lapsi on epäiltynä valtavasta tietoverkkorikoksesta – esimerkiksi Vastaamon kaltaisesta teosta – ei ole realistista, että vaativaa tietoverkkotutkintaa suorittaisi lapsirikostutkintaan erikoistunut ryhmä, koska epäilty on lapsi. Edelleen yhtenä esimerkkinä voidaan mainita ihmiskauppatutkinta. Ihmiskauppatutkinta on erittäin vaativaa ja siinä on paljon tutkintatoimenpiteitä, joita ei välttämättä käytetä muissa juttutyypeissä. Ei ole mielekästä, että jos kyse on esimerkiksi alaikäiseen kohdistuneesta teosta (eli törkeästä ihmiskaupparikoksesta), niin jutun tutkinta siirretään lapsiin erikoistuneelle tutkinnanjohtajalle, vaan tutkinta tulee ehdottomasti suorittaa siinä yksikössä, jossa ko. juttutyypin muutenkin tutkitaan.

Lisäksi Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että erikoistuminen luo haasteita pienemmillä paikkakunnilla, koska henkilöstöä on vähemmän, eikä erikoistuminen ole samassa määrin mahdollista kuin isommilla paikkakunnilla.

b) Esitutkintatoimenpiteiden ja tutkinnan johdon keskittämistä erityisen suojelun tarpeessa olevia asianomistajia koskevassa esitutkinnassa koskeva ehdotus (ETL 4:7a)

Asianajajaliitto katsoo, että tutkijoilta tulisi edellyttää erityisosaamista, kun he kuulevat erityisen haavoittuvassa asemassa olevia asianosaisia. Asianajajaliitto katsoo kuitenkin, ettei tutkinnanjohtajan keskittäminen ole yhtä välttämätöntä ja viittaa siihen, mitä edellä on lausuttu lapsen kohdistuvien rikosten osalta kohdassa 2 a.

Asianajajaliitto pitää hyvänä, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt tunnistetaan jo esitutkintavaiheessa ja että heidän erityiseen asemaansa kiinnitetään huomiota.

Asianajaliitto ilmaisee huolensa siitä, että erityisesti kehitysvammaisten erityisasemaa ei tällä hetkellä tunnisteta esitutkinnassa. Tilannetta on pyritty parantamaan Autismisäätiön hankkeessa ”Oikeusturva ja kuntoutus kuntoon”. Kehitysvammaisia ja edunvalvonnassa olevia henkilöitä kuulustellaan edelleen jatkuvasti ilman, että kuulustelu tallennetaan ääni- ja kuvatallenteelle, vaikka esitutkintalain 3 luvun 9 § edellyttää kuulustelun tallentamista, jos siihen on kuulusteltavan henkilöön perustuvia syitä. Tutkimusten perusteella tiedetään, että kehitysvammaiset ovat erityisen alttiita mm. johdattelulle ja että kehitysvammaisuus on myös riskitekijä väärälle tunnustukselle. Asianajaliitto näkee hyvänä sen, että kehitysvammaisten erityisasema mainitaan erikseen laissa.

3. Tekniikan hyödyntäminen rikosprosessissa

a) Kuulustelutilaisuuden tallentamista ääni- ja kuvatallenteeseen koskeva ehdotus (ETL 9:3)

a) Kuulustelutilaisuuden tallentamista ääni- ja kuvatallenteeseen koskeva ehdotus (ETL 9:3)

Asianajaliitto pitää ehdotusta erittäin kannatettavana. On usein nimenomaan kuulusteltavan intressissä saada kuulustelu tallennettua ääni- ja kuvatallenteeseen, koska kyse on kuulusteltavan oikeusturvasta ja oikeudesta kertoa tapahtumista. Kuulusteltavalla ja hänen lainoppineella avustajallaan on parhaat edellytykset arvioida esitutkintalain 3 luvun 9 §:ssä mainittujen edellytysten täyttymistä, jolloin on luonnollista, että kuulusteltavalla ja hänen lainoppineella avustajallaan on oikeus vaatia kuulustelun tallentamista. Tämä on myös tehokas keino puuttua mahdollisiin painostustilanteisiin.

Asianajaliitto toteaa, että kuten mm. oikeuspsykologi Julia Korkman ja useat muut asiantuntijat ovat todenneet, kaikki vakavien rikosten esitutkintakertomukset tulisi tallentaa ääni- ja kuvatallenteeseen. Tallentamatta jättäminen muodostaa oikeusturvariskin.

Asianajaliitto huomauttaa, että ääni- ja kuvatallenteet tulee luovuttaa lainoppineen avustajan käyttöön. Mikäli kuulusteltava itse lainoppineen avustajansa kanssa pyytää tallentamista ja tallenteella esiintyy hänen oma päämiehensä, ei ole tarkoituksenmukaista, ettei kuulusteltava ja hänen oma avustajansa voi tämän jälkeen saada tallennetta käyttöönsä. Asianajaliitto lausuu tästä asiasta lisää kohdassa 10. Kun tallentaminen lisääntyy, tulee suuri osa esitutkintaviranomaisten ajasta kulumaan siihen, että he istuvat vieressä valvomassa, kun lainoppinut avustaja katsoo oman päämiehensä tallennetta. Lisäksi yhteisen ajan sopiminen on käytännössä hyvin hankalaa ja lainoppinut avustaja harvoin pääsee katsomaan tallennetta riittävän nopeasti tai esimerkiksi virka-ajan jälkeen.

b) Kuulustelutilaisuuden tallentamisesta todisteena käyttämistä varten koskevat ehdotukset (ETL 9:4 ja OK 17:24)

Asianajaliitto pitää ehdotusta periaatteessa kannatettavana.

Asianajaliitto toteaa, että mietinnössä esitettyjen seikkojen lisäksi, tämä uudistus tulee tehostamaan ihmiskauppa- ja paritusrikosten käsittelyä olennaisesti. Näiden rikosten asianomistajat ovat usein ulkomaalaistaustaisia ja käsittelyn järjestämisen osalta merkittäväksi ongelmaksi muodostuu se, etteivät henkilöt ole enää Suomessa, kun asia etenee oikeudenkäyntiin. Asianomistajien tavoittaminen on usein hyvin hankalaa, eikä välttämättä ole tiedossa, missä valtiossa henkilöt

oikeudenkäyntihetkellä oleskelevat ja usein myös viranomaisyhteistyö on mahdotonta henkilöiden oleskeluvaltioiden kanssa.

Mietinnön perusteluissa (s. 128) on kuitenkin kiinnitetty asianmukaisesti huomiota ongelmallisiin tilanteisiin näytön arvioinnissa. Ihmiskauppatutkinnat ja paritusrikostutkinnat ovat hyvinkin pitkäkestoisia. Vastaajalle puolestaan ei lähtökohtaisesti nykyisin luovuteta esitutkinta-aineistoa kuin murto-osa jos sitäkään, ennen kuin esitutkinta-aineisto luovutetaan loppulausunnolle. Tehokkaan vastakuulustelun toteuttaminen voi esitutkinnan varhaisessa vaiheessa ja jopa loppuvaiheessa olla huomattavan hankalaa ja se eroaa käytännössä merkittävästi pääkäsittelyssä toimitettavasta vastakuulustelusta.

4. Esitutkintayhteistyön kehittäminen

a) Tutkintasuunnitelmia koskeva ehdotus (ETL 3:3a)

Asianajajaliitto kannattaa ehdotusta. Erityisesti Asianajajaliitto toteaa, että tutkintasuunnitelma voi helpottaa myös tutkintavankeutta/vangittuna pitämistä koskevien määräaikojen arvioimista paitsi vastaajan, myös tuomioistuimen osalta. Kun vangitsemisasiossa nykyisin on säännönmukaisesti tyydyttävä tutkinnanjohtajan ilmoitukseen ja yleisluontoiseen ilmoitukseen tutkintatoimenpiteiden kestosta, tutkintasuunnitelmaan perehtymällä pystytään toivottavasti arvioimaan tutkintavankeuden keston kohtuullisuutta läpinäkyvämmiin.

b) Loppulausuntoa koskeva ehdotus (ETL 10:1)

Asianajajaliitto pitää ehdotusta kannatettavana.

c) Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuutta koskeva ehdotus (ETL 5:3)

Asianajajaliitto pitää ehdotusta kannatettavana.

5. Sovittelumahdollisuudesta ilmoittamista koskevat ehdotukset (ETL 4:16 ja 4:18)

.

Asianajajaliitto pitää ehdotusta kannatettavana.

Sovittelun käyttöalaa olisi mahdollista laajentaa ja aikaistaa, mikäli osapuolet saavat riittävästi oikeaa tietoa sovittelusta. Asianajajaliitto katsoo, että sovittelun lisäämisellä voidaan tehostaa rikosprosessia.

6. Ns. putkakuolemia ja poliisin voimankäyttötilanteita koskevat ehdotukset (ETL 2:4 ja 5:1)

.

Asianajajaliitto pitää ehdotusta erittäin kannatettavana.

7. Tarve ja edellytykset syyttäjän vaitiolo-oikeudesta säätämiseksi (mietinnön liite 2)

Asianajajaliitto suhtautuu ehdotukseen varauksellisesti. On myös kysyttävä, mikä tosiasiallinen merkitys rikosprosessin tehostamisessa olisi sillä, että syyttäjälle säädettäisiin vaitiolo-oikeus vastaavalla tavalla kuin poliisilain 7 luvun 3 §:ssä. Kysymys on suoraan oikeudenkäynnin asianosaisesta, jonka tulisi olla tasavertaisessa asemassa muihin asianosaisiin ja etenkin vastaajaan nähden. Mietinnön liitteessä 2 on melko kevyesti käsitelty perustuslakivaliokunnan noin 10 vuoden takaista lausuntoa, jossa valiokunta on yksiselitteisesti katsonut syyttäjän vaitiolo-oikeuden olevan perustuslain 21 §:n vastainen (PeVL 67/2010, s. 6).

Kuten tässäkin lausunnossa on useammissa kohdissa todettu, niukka tietojensaanti ja tiedon-saannin viivästys suhteessa syyttäjään muodostaa jo nyt merkittävän ongelman puolustukselle. Kyseinen ehdotus asettaisi puolustuksen entistä huonompaan asemaan, eikä vastaa equality of arms -periaatteen tarkoitusta. Asianajajaliitto ei sinänsä vastusta syyttäjän vaitiolo-oikeuden jatkoselvittelyä, mutta tässä yhteydessä nimenomaan rikosprosessin tehostamisvälineenä lain periaatteellisesti erittäin merkittävä muuttaminen ei ole kannatettavaa.

8. Muut mietinnössä käsitellyt asiat

a) Velvollisuus esitutkinnan toimittamiseen ja selvittämisvelvollisuuden laajuus

Asianajajaliitolla ei ole lausuttavaa.

b) Syyteneuvottelun kehittäminen

Asianajajaliitto ehdottaa, että jatkovalmistelussa törkeät huumausainerikokset tulee tuoda syyteneuvottelun piiriin. Kuten mietinnössä todetaan, suurimmat jutturuuhkat aiheutuvat nykyään siitä, että yli 25 käsittelypäivää vieviä juttuja on koko ajan enemmän. Suurin osa näistä laajoista asioista on törkeitä huumausainerikoksia, joissa näyttö koostuu usein kirjallisesta todistelusta. Tällä hetkellä käräjäoikeuksissa käsitellään paljon myös sellaisia törkeitä huumausainerikoksia, jotka ovat täysin myönnettyjä ainakin jonkun syytetyn osalta. Tällaisten juttujen vieminen täysimittaiseen prosessiin ei ole järkevää ja syö tällä hetkellä kohtuuttomasti tuomioistuinten resursseja.

Edelleen Asianajajaliitto ilmaisee huolensa siitä, että syyteneuvottelun aloittaminen on usein hyvin riippuvaista esitutkintaviranomaisen henkilöstä ja käytännöt vaihtelevat suuresti eri henkilöiden sekä eri paikkakuntien välillä. Syyteneuvottelun kynnyksen tulee olla yhdenmukainen koko maassa.

c) Perusteluvelvollisuus syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen sekä tuomioistuimen ratkaisuisa

Asianajajaliitto ei näe muutostarvetta. Kyse on julkisen vallan käytöstä ja perusoikeusliitännäisestä asiasta. Muutoksiin ei tule ryhtyä taloudellisten paineiden vuoksi.

d) Rikosasioiden valmistelu käräjäoikeudessa

Asianajajaliitto huomauttaa, että 2021 hyväksytyt lainsäädäntömuutokset, joiden myötä näytön vastaanottaminen keskitetään käräjäoikeuksiin niin, että todistelu taltioidaan kuva- ja äänitallenteelle hovioikeuskäsittelyä varten (HE 133/2021 vp, lait on vahvistettu 28.1.2022 SK 96-100/2022) tulee lisäämään käräjäoikeuksien työmäärää huomattavasti.

Asianajajaliitto peräänkuuluttaa riittävien resurssien turvaamista uudistuksen läpivientiin. Uudistus tulee vaatimaan paljon koulutusta ja yhteistyötä tuomioistuinten ja asianajo- sekä syyttäjäkunnan välillä.

e) Preklusio rikosasioissa

Asianajajaliitto ei kannata preklusiota rikosasioissa.

f) Adheesioperiaate

Asianajajaliitto katsoo, että mahdollisuus esittää syyteasian yhteydessä rikoksesta johtuva yksityisoikeudellinen vaatimus tulee jatkossakin säilyttää.

g) Uhridirektiivin täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa asuvien uhrien oikeuksien osalta

Asianajajaliitto pitää ehdotusta kannatettavana.

9. Ehdotusten vaikutukset, mukaan lukien arvio mahdollisesta tuottavuuden lisääntymisestä sekä vaikutukset ICT-järjestelmiin

.

Asianajajaliitolla ei ole tähän lausuttavaa.

10. Muuta

.

Esitettyjen ehdotusten on tarkoitus lyhentää käsittelyaikoja sekä tehostaa rikosasioiden käsittelyä. Mietinnössä todetaan, että syyttäjällä syyteharkinnassa olevat asiat ovat lisääntyneet 10 000 ja poliisilla kolmen viime vuoden aikana 50 000 asialla. Käräjäoikeuksissa juttumäärät ovat nousseet jonkin verran viime vuosina. Käräjäoikeuksissa huomattavin muutos on, että nimenomaan laajojen ja hyvin laajojen juttujen määrä on kasvanut huomattavasti. Asianajajaliitto kiinnittää huomiota siihen, että rikosprosessi on hyvin säänneltyä ja määrämuotoista toimintaa, jossa perus- ja ihmisoikeudet ovat olennaisessa asemassa. Rikosoikeudellisen vastuun toteuttaminen on valtion perustehtävä. Erilaisilla tehostamishankkeilla voidaan vaikuttaa jonkin verran käsittelyaikoihin, mutta ottaen huomioon, että juttujen määrä on lisääntynyt ja samalla jutut ovat entistä laajempia, ei ongelma ole ratkaistavissa ilman, että kaikkien rikosprosessin toimijoiden perusrahoitus on riittävällä tasolla. Kaikkia toimijoita tulee rahoittaa samaan aikaan, jottei tiettyyn vaiheeseen synny nk. pullonkaulaa. On yksiselitteistä, että lisääntyneet juttumäärät vaativat riittävät resurssit, jos halutaan pitää kiinni siitä, että juttujen käsittelyajat eivät lähde huomattavasti pidentymään. Jatkuvien uusien kiireellisyysperusteiden säätäminen ei ratkaise resurssipulaa, vaan päinvastoin pidentää muiden

asioiden käsittelyaikoja. Pitkällä aikavälillä tämä johtaa oikeusturvan heikentymiseen. Nyt jo on huomattavissa kehitystä, jossa esitutkintoja rajoitetaan enenevässä määrin resurssipulan vuoksi.

Asianajaliitto ehdottaa, että jatkovalmistelussa selvitetään, millaisia teknisiä ratkaisuja on käytettävissä, että ääni- ja kuvatallenteiden sekä videoitujen kuulustelujen toimittaminen avustajan käyttöön mahdollistetaan. Tällä hetkellä avustaja joutuu säännönmukaisesti katsomaan jokaisen valvontakameratallenteen tai vaikkapa rikospaikan 3D -mallinnuksen poliisilaitoksella. Avustajan katsoessa videoita, tutkija valvoo tilaisuutta. Erilaisten ääni- ja kuvatallenteiden yleistyessä jatkuvasti, ei ole mielekästä, että rajallisia resursseja käytetään tällaiseen toimintaan. Seksuaalirikostutkijan työaikaa saattaa kulua päiväkaupalla siihen, että hän valvoo, kun avustaja katsoo tallenteita. Tämä aiheuttaa huomattavaa viivästystä tutkintaan. Teknisesti olisi mahdollista toteuttaa ratkaisu, jossa avustajalle toimitetaan linkki, josta hän voi katsoa tallenteen, mutta ei tallentaa sitä omalle koneelleen tai jakaa sitä. Lisäksi Asianajaliitto pitää hyvin huolestuttavana sitä, että rikosprosessin muut osapuolet saavat materiaalin käyttöönsä, mutta Asianajaliiton valvonnan alla olevat avustajat eivät. Tämä ei ole equality of arms -periaatteen mukaista.

Toivonen Milla
Suomen Asianajaliitto